

но потому, что так принято в его группе, или же его социальный статус требует именно этот вид выражения, а не для того, чтобы вызвать определенную реакцию. Иногда традиции роли индивида вынуждают его создавать хорошо продуманное впечатление особого рода, и более того, он может быть ни сознательно, ни бессознательно не расположен производить такое впечатление. Как правило, такая ситуация ведет к использованию невключенного имиджа.

Согласно упомянутой концепции Э. Гоффмана [2], существует один аспект в реакциях других людей, который непосредственно связан с процессом возникновения имиджа. Зная, что индивид, скорее всего, подает себя в благоприятном для себя свете, другие могут разделять все, чему они были свидетелями, на две части: часть, которой индивиду относительно легко произвольно управлять (главным образом, это его вербальные сообщения), и часть, на которой он сосредоточен меньше и в меньшей степени контролирует ее. Она состоит преимущественно из выдающих его экспрессий. Тогда другие люди могут использовать то, что рассматривается как неконтролируемый аспект экспрессивного поведения для проверки достоверности того, что сообщается через контролируемый аспект. В этом проявляется фундаментальная асимметрия коммуникации. Индивид предположительно осведомлен только об одном потоке своей коммуникации, а окружающие — еще об одном.

Література

1. Браун Л. Имидж — путь к успеху. — СПб, 1996. — 290 с.
2. Гоффман Э. Представление себя другим / Современная зарубежная социальная психология. — М. : Изд-во Моск. ун-та, 1984. — С. 188-196.
3. Михайлова Е.В. Самопрезентация. Теории, исследования, тренинг / Е.В.Михайлова. — СПб, 2007. — С. 17.
4. Почепцов Г.Г. Имиджелогия. — М. : Рефл-бук, Ваклер, 2000. — 768 с.
5. Федоров И. А. Имидж как программирование поведения людей. — Рязань, 1997. — 240 с.
6. Шепель В. М. Имиджелогия : Секреты личного обаяния. — М., 1994. — 320 с.
7. Хороших В.В. Психологические факторы успешности самопрезентации / В.В.Хороших: автореферат дисс. канд. психол. наук. — СПб, 2000. — 18 с.
8. Чалдини, Р. Психология влияния / Р.Чалдини. — СПб, ПитерКом, 1999. — 272 с.
9. Шкуратова И.П. Мотивация самораскрытия в межличностном общении / И.П.Шкуратова // Психологический вестник. Выпуск 3. Ростов-на-Дону : Изд-во Рост. ун-та, 1998. — С. 315-323.
10. Jones, E.E. Interpersonal perception / E.E. Jones. — NY, 1990. — 256 p.

ДО ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ФОРТЕПАННИХ ТВОРІВ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

УДК 378.096:78.071.2

Чжан Лей

У статті розглянута проблема художньої інтерпретації фортепіанних творів майбутніми вчителями музичного мистецтва

у процесі їх фахової підготовки. Визначено сутність і зміст поняття «художня інтерпретація». Розкрито особливості художньої інтерпретації фортепіанних творів майбутніми фахівцями в галузі музичного мистецтва.

Ключові слова: інтерпретація, художність, інтерпретаційний досвід, індивідуально-особистісна інтерпретація.

К ПРОБЛЕМЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ ФОРТЕПИАННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ БУДУЩИМИ УЧИТЕЛЯМИ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА

Чжан Лей

В статье рассмотрена проблема художественной интерпретации фортепианных произведений будущими учителями музыкального искусства в процессе их специальной подготовки. Определены сущность и содержание понятия «художественная интерпретация». Раскрыты особенности художественной интерпретации фортепианных произведений будущими специалистами в области музыкального искусства.

Ключевые слова: интерпретация, художественность, интерпретационный опыт, индивидуально-личностная интерпретация.

TO THE QUESTION OF ART INTERPRETATION OF PIANO WORKS OF THE FUTURE TEACHERS OF MUSIC

Zhang Ley

The article touches upon of the problem of art interpretation of piano works of the future teachers of music. The author gave a definition of the concept of «art interpretation» and identified its contents. The article reveals the features of the art interpretation of the future teachers of music.

Key words: interpretation, artistry, interpretative experience, individual-personal interpretation.

Постановка проблеми. Сучасний культурний розвиток українського суспільства і становлення людини як творчої особистості потребують значного підвищення соціальної ролі музичного мистецтва, наближення його різних галузей до насущних потреб культурної практики. Найважливіша роль у цьому належить мистецькій освіті, основним завданням якої є підготовка компетентних фахівців, зокрема таких, що володіють виконавською майстерністю.

Сутнісною характеристикою виконавської майстерності виступають художньо-інтерпретаційні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва, що відображають рівень його образного сприйняття, культури почуттів, естетичних ідеалів і смаку, творчих здібностей. Нажаль, не достатньо вивченими залишаються найбільш складні проблеми, пов'язані з художньою стороною виконавського мистецтва, зокрема фортепіанного: виразність інтонування музичної тканини, визначення стилістики автора, побудова конструктивної і композиційної форми музичного твору, сприйняття музичного матеріалу в аспекті особистісного ставлення до нього тощо. Отже, можна констатувати існування певних прогалин у розробленості проблематики, безпосередньо

пов'язаної з художньою, змістовною інтерпретацією творів музичного мистецтва.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми інтерпретації музичних творів досліджувалися багатьма вітчизняними й зарубіжними науковцями в галузях філософії, культурології мистецтвознавства, музичної педагогіки тощо. Зокрема, Н. Жукова розглядала інтерпретацію як компонент музичної творчості; В. Крицький досліджував процес формування уміння художньої інтерпретації у студентів музичних факультетів педагогічних закладів вищої освіти; В. Москаленко вивчав теоретичні і методичні аспекти музичної інтерпретації; О. Ляшенко розробляла проблему художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору в професійній підготовці майбутніх учителів музики; М. Чернявська розглядала аксіологічний аспект теорії інтерпретації тощо. Аналіз літератури, в якій розкрито проблему інтерпретації, свідчить, що означеному питанню приділялася значна увага, однак, певний її аспект, а саме – проблема художньої інтерпретації фортепіанних творів потребує спеціального розгляду.

Виходячи з висловленого, **метою** даної статті є висвітлення проблеми художньої інтерпретації фортепіанних творів майбутніми вчителями музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Інтерпретацію (від лат. *interpretatio*) визначають, у широкому сенсі, як тлумачення, пояснення, переклад на більш доступну мову; у вузькому – як роз'яснення змісту, стилю, принципів художнього тексту і як художнє тлумачення музичного твору в процесі його виконання.

Відомо, що інтерпретація є предметом дослідження багатьох галузей науки, але історично її виникнення пов'язане з філософською дисципліною – герменевтикою (від грецького *hermeneu* – роз'яснюю, витлумачую). На думку філософа-екзистенціаліста П. Рікера, герменевтика – вчення про інтерпретацію, сукупність правил і теоретичних постулатів, що зумовлюють процес тлумачення тексту, або сукупність знаків, які можуть вважатися специфічним текстом [6]. У контексті цієї науки визначені сутність і завдання інтерпретації, зокрема означена дефініція досліджується як спеціальний підхід до пояснення текстів. Інтерпретація розглядається як: текстуально-історичне тлумачення тексту (Ф. Бекон); духовне прозріння, зумовлене діалогом інтерпретатора з автором (Р. Аст, Ф. Шлейєрмахер), методологічна основа гуманітарних наук (Дільтей) тощо [7, с. 204]. Г. Гадамер і П. Рікер у своїх дослідженнях підкреслюють, що інтерпретація як категорія герменевтики є основою будь-якої комунікації, під час якої доводиться тлумачити наміри та дії людей, їхні слова, вчинки, продукти духовної і розумової діяльності, твори мистецтва та інші будь-які знакові системи [1; 6]. Спираючись на дане твердження, художню інтерпретацію можна вважати однією з основних умов взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва з фортепіанними творами.

Для педагогічної науки інтерпретація є певним методом пошуку смислу художнього тексту, шляхом до сприйняття твору, поєднаного з розумінням, засобом педагогічного впливу на свідомість того, хто навчається тощо.

У музикознавстві термін «інтерпретація» визначається як: художнє тлумачення музичного твору в процесі його виконання, зокрема, як активний творчий процес, в якому воля композитора повинна стати власною волею інтерпр-

ретатора (С.Фейнберг); виконавська або авторська концепція щодо таких виразних засобів, як темп, динаміка, артикуляція, фразування, акцентування (С.Мальцев); художнє тлумачення виконавцем авторської інформації, яка зумовлює діалектичну єдність об'єктивного і суб'єктивного, виражену у вигляді особистісного ставлення до твору, що виконується (В.Белікова). На думку Н.Корихалової, інтерпретація у вузькому розумінні пов'язана з виконанням твору, а в широкому – зі сприйняттям будь-якого твору мистецтва. Л.Мазель зазначає, що сила інтерпретації вимірюється, перш за все, плідністю поєднання її художнього і технічного компонентів, а також цінністю і змістовністю.

Музична педагогіка поняття «інтерпретація», насамперед, тлумачить як індивідуальне бачення предмета інтерпретації та особистісне ставлення до неї. Такі дослідники, як-от: В.Крицький і Т.Куришева, підкреслюють, що формування інтерпретації відбувається в свідомості інтерпретатора як ідеальне утворення у вигляді розуміння предмета інтерпретації, яке згодом реалізується у певній виконавській формі. Тобто, здійснення інтерпретації – це розуміння змістовної сутності музичного твору і втілення цього розуміння у виконанні. На думку вчених, виконавській (художній) інтерпретації музичних творів властивий взаємозв'язок об'єктивних, стійких елементів твору і певних суб'єктивних факторів інтерпретатора, що впливають на процес пізнання і відтворення музичного твору [3; 4]. О.Котляревська трактує означений феномен як результат особливої художньої діяльності свідомості виконавця, яка визначається як своєрідне переведення продукту первинної творчості не тільки в іншу систему мови (знаково-смыслову), а й в іншу систему мислення [2].

Отже, художню інтерпретацію дослідники в галузі мистецтвознавства і музичної педагогіки розглядають як грань, зумовлену співтворчістю інтерпретатора і творця, як суб'єктивну частину продукту виконавської творчості, яка, в поєднанні з об'єктивним осмисленням авторського задуму, є процесом виконавської діяльності і її продуктом – музичним твором, що виконується.

Ціннісною ознакою інтерпретації музичного твору є художність. Вона, як інтегральне явище, є раціональною сутністю ознак, властивостей, характеристик та структурних елементів, за допомогою яких музика визначається як суспільна свідомість і мислення, як засіб пізнання і відображення дійсності, як художня форма і художній зміст, як художній процес і художній образ, викликає у слухачів образні уявлення, інтелектуальну реакцію, асоціативне мислення, фантазію, натхненність, пробуджує почуття і емоції, естетичні переживання; несе конкретну образну інформацію, виступає об'єктом пізнання, зумовлює естетичну насолоду.

Художність – це потенціал твору, зокрема фортепіанного, а не об'єктивна реальність, яка фіксується і відтворюється тільки в процесі художньо-інтерпретаційного виконання. Художня інтерпретація передбачає глибоке проникнення у зміст музичного твору, виявлення ціннісного ставлення до музики, відтворення набутого виконавського досвіду в усій його цілісності.

Невід'ємною складовою інтерпретаційного досвіду є вміння, які зумовлюють здатність на належному рівні виконувати певні дії. Виконавський досвід є сукупністю знань і навичок, які безпосередньо впливають на продуктивність процесу фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Знання є особливою формою духовного освоєння результатів пізнання процесу

відображення дійсності виконавця, шляхом глибокого усвідомлення авторської концепції. Інтерпретаційні навички — це дії, складові частини яких у процесі формування виконавської інтерпретації стають автоматичними на основі використання знань про відповідний образ дій. На відміну від навичок, уміння характеризуються як готовність до свідомих і точних виконавчих дій. У становленні художньої інтерпретації уміння, як складний процес аналітико-синтетичної діяльності кори великих півкуль головного мозку, зумовлюють створення і закріплення асоціації між завданням, необхідним для його виконання, і реалізації знань під час гри на фортепіано. Процес художньої інтерпретації складається з досконалого ознайомлення з фортепіанним твором, усвідомлення його змісту, оволодіння драматургією твору, а також самостійного тлумачення особистісної музичної концепції.

Вважаємо, що художня інтерпретація фортепіанного твору — це індивідуально-особистісне тлумачення майбутнім фахівцем об'єктивної композиторської інформації, що характеризується рисами ідеально-уявного бачення предмета трактування.

Слід підкреслити, що інтерпретація є виключно творчим завданням, кінцева мета якої — створення нового інтелектуального продукту, що є важливою вихідною передумовою; якщо не ставити за мету створення оригінального художнього взірця, а діяти за відомими виконавськими «шаблонами», то і сам характер завдання перестає бути творчим.

На думку багатьох дослідників, зокрема В.Крицького, О.Полатайко та інших, інтерпретація є творчою діяльністю, а продукт цієї діяльності, який виконується в конкретному акті тлумачення є одним із можливих варіантів відтворення художньої інформації [3; 5]. Індивідуально-особистісна спрямованість інтерпретації, зокрема фортепіанних творів, як її особливість, вимагає прояву активного емоційно-інтелектуального ставлення з боку майбутніх учителів музичного мистецтва.

Залучення студентів до процесу якісної, індивідуально-особистісної художньої інтерпретації фортепіанних творів на заняттях з основного музичного інструменту зумовлюватиме пошук ними засобів вирішення інтерпретаційних проблем, виявлення авторського художнього задуму, образного строю музичного твору, принципів розвитку музичного матеріалу, особливостей музичної драматургії, а також сприятиме формуванню навичок самостійного осягнення художньо-образного змісту творів, забезпечуючи можливість подальшого фахового самовдосконалення.

Під час освоєння фортепіанного твору майбутній учитель музичного мистецтва, насамперед, повинен визначитися з власним художнім задумом, проаналізувати основні засоби для його втілення. Слід відзначити, що загальний настрій, характер музики може виразити кожний студент, навіть з погано розвиненими навичками гри на фортепіано, наприклад, співаючи. Важливо, щоб майбутній фахівець самостійно визначив власне ставлення до виконавської трактовки фортепіанного твору, тобто самостійно здійснив усвідомлене «розкриття» художнього задуму, що стане в подальшому художньою інтерпретацією.

Висновки. Резюмуючи вищезазначене, підкреслимо таке: Художня інтерпретація фортепіанних творів є діалектичною єдністю об'єктивного та індивідуально-особистісного. Її особливість полягає в тому, що втілення компози-

торського тексту пов'язане з актом творчості і його результатом. Художня діяльність інтерпретатора-студента є одночасно й творчим процесом, і його результатом. Залучення майбутніх учителів музичного мистецтва до індивідуально-особистісного визначення і втілення авторського художнього задуму фортепіанного твору сприятиме тому, що студенти не будуть прагнути до засвоєння на заняттях з основного музичного інструменту «готових» виконавських порад з боку викладача і вважати навчання грі на фортепіано як суто технологічне відтворення професійно-якісного, але «чужого» художньо-виконавського досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики / Х.Г.Гадамер [пер. с нем., общ. ред. и вступ. ст. Б.Н.Бессонова]. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с.
2. Котляревська О.І. Варіативний потенціал музичного твору: культурологічний аспект інтерпретування : автореф. дис...канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 / Олена Іванівна Котляревська. – К. : НМА України ім. І.П. Чайковського, 1996. – 19 с.
3. Крицький В.М. Формування уміння художньої інтерпретації у студентів музичних факультетів педагогічних закладів вищої освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / В.М.Крицький. – К., 1999. – 25 с.
4. Курьшева Т. Театральность и музыка / Т.Курьшева. – М. : Советский композитор, 1984. – 200 с.
5. Полатайко О.М. Формування художньо-образного мислення майбутнього вчителя музики у процесі інтерпретації творів мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / О.М.Полатайко. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – 20 с.
6. Рикер П. Конфликт интерпретаций : очерки о герменевтике / П.Рикер [пер. с фр. И. С. Вдовина]. – М. : Канон-Пресс-Ц : Кучково поле, 1995. – 358 с.
7. Степанова Л.В. До проблеми вербальної інтерпретації художнього тексту / Л.В.Степанова // Науковий вісник ПДПУ ім. К.Д.Ушинського. – Спец. вип. : Мистецька освіта : сучасний стан і перспективи розвитку. – Ч. 2. – С. 201-208.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Чичук В. М.

В роботі проаналізовано етапи інформатизації освіти в Україні. Розглянуто концептуальні положення, провідних учених нашої країни, що розробили певні підходи, форми, методи, впровадження інформаційних технологій у навчальний процес середньої та вищої школи.

Ключові слова: інформатизація, інформаційні технології, концепції, підготовка вчителя.